

Handleiding

*Het
verwonder
kaart-
spel*

THEMA.

Proloog

Alice was verdwaald. Ze wist niet waar ze vandaan kwam, waar ze was of waar ze naartoe ging. Nu stond ze op een splitsing. Links was de Bekende Weg. Daar werden geen moeilijke vragen gesteld waar ze over na moest denken. Rechts was de Ik Wijs Wel De Weg. Daar vertelde iemand anders je waarheen je ging.

Alice twijfelde. 'Welke weg brengt me waar ik naartoe wil?'

'Waar wil je dan naartoe?'

Alice keek op. 'Wie is daar?'

'Ik ben Verwondering.'

'Weet jij misschien welke weg ik moet nemen?' vroeg Alice.

'Dat hangt ervan af waar je naartoe wilt.'

Verwondering verdween en uit de lucht viel een stapel kaarten. Voorzichtig pakte Alice er eentje en las hem voor: *'Op wie kun jij altijd rekenen en waarom?'*

Het verwonder kaartspel

Rijke gesprekken door waarderende vragen

Goede vragen leiden tot verwondering. In goede gesprekken leiden zulke vragen vaker tot reflectie, tot inzicht. Een vraag die je zonder na te denken kunt beantwoorden, brengt weinig nieuws.

In dit kaartspel vind je 160 vragen die je aan het denken zetten. Elke kaart bevat een vraag om de situatie beter te begrijpen, er anders naar te kijken, tot actie over te gaan of juist te vertragen. Gebruik ze om de ander (of jezelf) aan het denken te zetten. Daarbij helpt het om met vriendelijke aandacht stevig door te vragen. Zet afleidingen even opzij, laat merken dat je nieuwsgierig bent naar het antwoord en geef tijd en ruimte om na te denken. De vragen kun je gebruiken vanuit een coachende rol en in dialoog. Maar ook tijdens vergaderingen en om sessies te ontwerpen en te verrijken.

De vragen zijn verdeeld in 16 categorieën. Kies de categorie die aansluit bij de huidige situatie en behoefte. Deze waarderende kaartenset is vooral gericht op het onderzoeken, begrijpen en versterken van wat er al goed gaat (zonder het negatieve te negeren). De vragen zijn een startpunt, maar blijf ook nadenken hoe je ze gebruikt. Pas de vragen aan op jouw situatie, kies de categorie die aansluit bij de behoefte en probeer uit wat werkt. In elke categorie vind je ook een kaart met beschrijving en een quote uit Alice in Wonderland ter inspiratie.

De 16 categorieën

SUBCATEGORIE 1

Waarderend onderzoekend veranderen

Ken je dat? Je bent bezig met verandering en het voelt als sleuren of trekken ...

Deze acht categorieën volgen het proces van *Appreciative Inquiry* (waarderend onderzoeken). Daarmee werk je van een probleem of vraag naar de gewenste werkelijkheid toe. Elke categorie vormt (een deel van) een stap. Je kunt steeds een of meer van de bijbehorende vragen gebruiken om die stap te doorlopen. Zo bouw je aan je eigen actieonderzoek, (persoonlijke) ontwikkeling of veranderingen op individueel en groepsniveau.

Appreciative Inquiry

Waarderend onderzoeken is een methode en filosofie voor team-/organisatieverandering die ook steeds meer gebruikt wordt in coaching. Bij een waarderend onderzoek kies je een positief thema waarin je wilt ontwikkelen. Als er iets is waar je vanaf wilt, dan ga je op zoek naar wat je daarvoor in de plaats wilt. Misschien wil je minder stress en meer werkbalans. Vervolgens onderzoek je positieve uitzonderingen en eerdere successen: wanneer ervaar je al (een beetje) werkbalans? Op basis van die ervaringen ontwerp je de ideale, gewenste toekomst en probeer je kleine stappen uit om die toekomst te realiseren.

Appreciative Inquiry is een vorm van *actie-onderzoek*. Een onderzoekende vraag brengt vaak ook meteen iets in beweging. En door iets uit te proberen, leer je ook meer over je vraag. Daarnaast is het een aanpak waarin alle betrokkenen actief mee kunnen doen. De verandering maak je samen.

1 Verkennen | Er speelt altijd van alles rondom een vraagstuk of probleem. Met deze vragen begrijp je de vraag en de onderliggende behoefte beter en baken je af waar het echt om gaat. Waar wil je je in ontwikkelen?

2 Goud zoeken | Deze vragen helpen je om op zoek te gaan naar het beste uit het verleden. Ontdek en leer van succesverhalen en haal de energie weer op. En als je weinig successen vindt, wat zijn dan positieve uitzonderingen geweest?

3 Waarderen van het alledaagse | Vaak gaat er al veel goed. Ga op zoek naar de sterke punten en de vaste grond waar je niet aan wilt tornen. Wat je aandacht geeft groeit. Waardeer het positieve zonder dat het gelijk groots en meeslepend hoeft te zijn.

4 De gewenste toekomst | Een inspirerend beeld van de gewenste toekomst brengt mensen in beweging. Het geeft energie en ideeën om die toekomst te creëren. Met deze vragen onderzoek je jouw dromen.

5 Missie | Een missie kun je zien als een statement, een duidelijke keuze waar jij voor wilt staan. Je doet een belofte aan jezelf en anderen. Het is een streven, als een kompas dat je de richting wijst.

6 Vormgeven | Bedenk wat je moet doen om jouw dromen te realiseren. Zo vergroot je de kans op succes. Ontwerp acties, plannen en experimenten zodat je echt aan de slag kunt gaan. Het hoeft niet direct te lukken, maar helpt je in beweging te komen.

7 Actie | Veranderen gebeurt niet door te denken of te praten, maar vooral ook door te doen. Deze vragen helpen je om tot actie over te gaan. Vaak helpt het namelijk om heel concreet te bedenken welke stappen je wilt gaan zetten. Maar let op! Het gaat dus om het doen.

8 Valueren | We leren door te doen en daarop te reflecteren. Valueren is het op waarde schatten: Wat is er goed? Wat liep niet lekker en wat leert dat ons? Vier je successen, bouw voort op wat goed werkt, stel bij en ga weer nieuwe experimenten aan.

SUBCATEGORIE 2

Verdieping

De volgende zes categorieën helpen je om thema's die we allemaal tegenkomen te verdiepen en op een helpende manier aan te pakken.

9 Leren van fouten | Fouten maken is vervelend, maar ook menselijk. Iets gaat anders dan je hoopte of verwachtte. Vaak is dat onschuldig, soms dramatisch. Gelukkig kunnen we leren van fouten, blijkt ook uit het werk van Amy Edmondson (*Right kind of wrong*, 2023). Welke vragen kunnen we stellen om constructief en lerend te kijken naar falen, fouten en vergissingen?

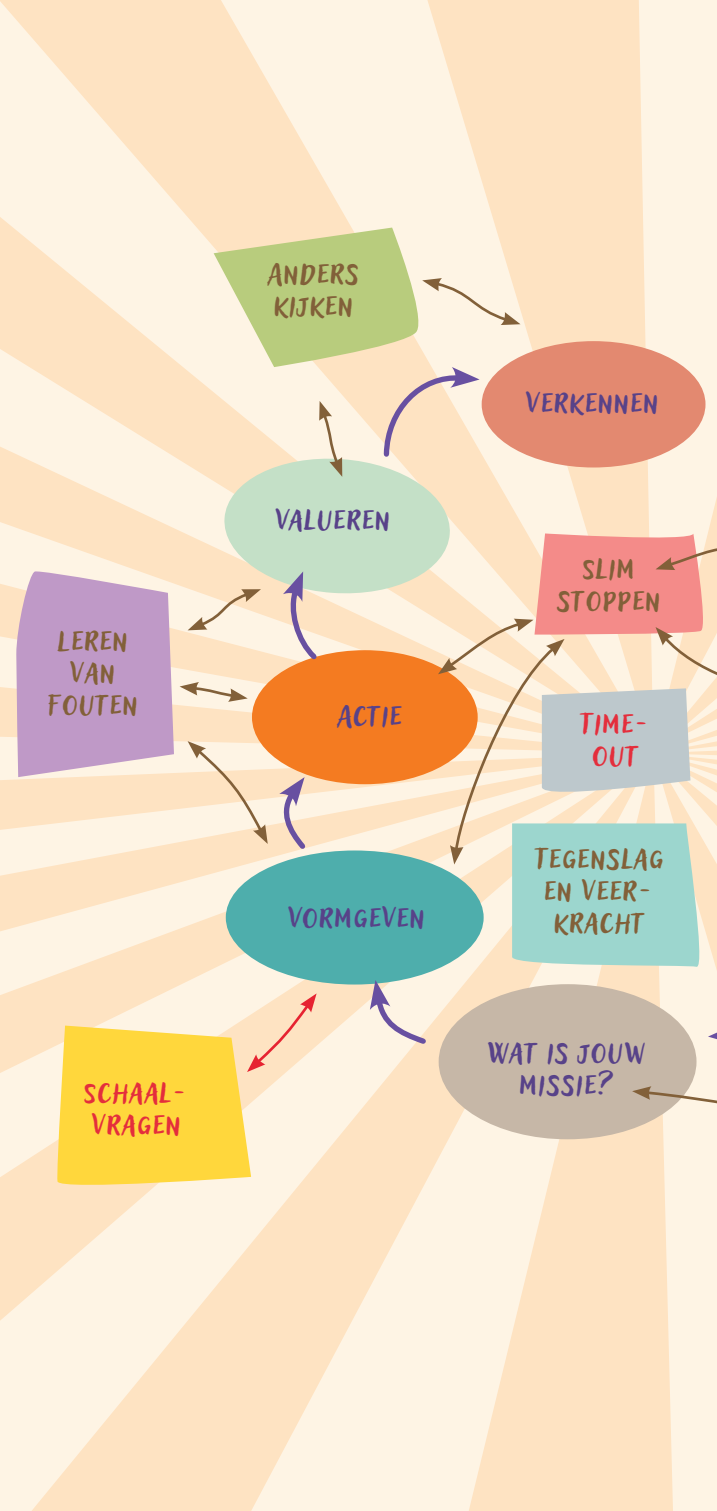
10 Slim stoppen | De meeste mensen zijn er niet zo goed in. We zien dezelfde mensen of we er nu blij van worden of niet en doen de activiteiten omdat dat altijd al zo ging, maar slim (en op tijd) stoppen is vaak nog effectiever dan nieuwe zaken optuigen. Maak ruimte voor wat je wel wilt. Deze vragen geven inzicht in wat jou niet meer dient.

11 Zingeving | Krachtige vragen voor meer zicht op je waarden en verbinding met je hogere doel.

12 Tegenslag en veerkracht | Tegenslag hoort bij het leven. We kunnen kiezen hoe we daarmee omgaan. Deze vragen kunnen je helpen als het tegenzit en de veerkrachtige kant in ons aanboren.

13 Relaties in beeld | We zijn sociale wezens. Ons leven en werk hangt altijd samen met anderen. Het is waardevol om te onderzoeken wie er allemaal betrokken zijn bij jouw bezigheden, en hoe.

14 Anders kijken | Vrolijke perspectiefwisselingen om het vraagstuk anders te bekijken. Dat helpt om nieuwe kansen en oplossingen te vinden.

ANDERS
KIJKEN

VERKENNEN

VALUEREN

SLIM
STOPPEN

LEREN
VAN
FOUTEN

ACTIE

TIME-
OUT

VORMGEVEN

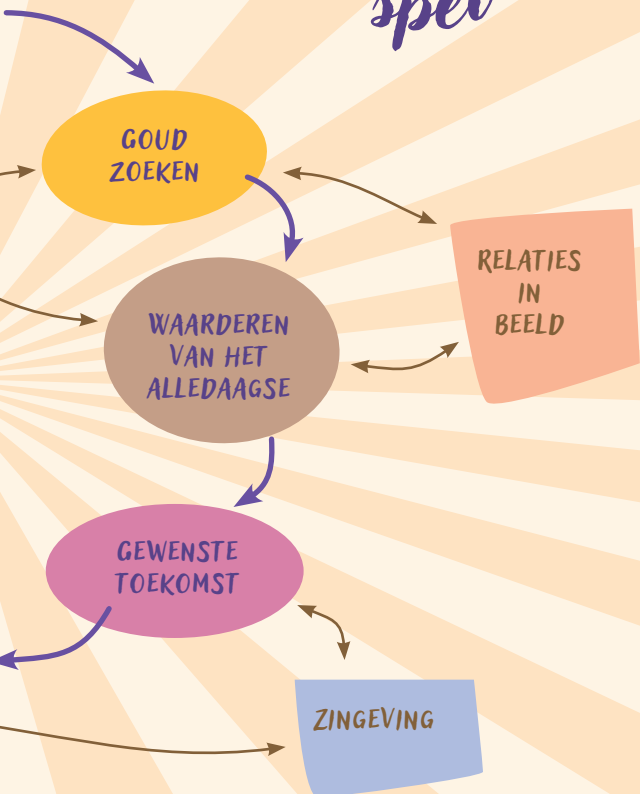
TEGENSLAG
EN VEER-
KRACHT

SCHAAL-
VRAGEN

WAT IS JOUW
MISSIE?

Het verwonder kaart- spel

SUBCATEGORIE 3

Verrijking

De laatste twee vragensets zijn een verrijking op eerdere vragen. Zo is er de mogelijkheid om met een time-outkaart het gesprek in het hier-en-nu onder de loep te nemen, of met de schaalvragen te checken hoeveel zin en vertrouwen er is voor een bepaalde aanpak.

15 Time-out | In te zetten tijdens een gesprek of oefening. Zo onderzoek je de dynamiek in het hier-en-nu om het gesprek te verrijken en te veranderen.

16 Schaalvragen | Gebruik deze vragen samen met plannen, ideeën of activiteiten die je al hebt, of met een van de andere categorieën. Je kunt als antwoord een cijfer geven, een kruis zetten op een lijn of fysiek in de ruimte op een (ingebeelde) schaal gaan staan. Vraag door.

Deze vragen werken allemaal met een schaal van 0 tot 10 en zijn geschikt om plannen te beoordelen. Het antwoord kun je als cijfer geven, maar visueel maken door op een lijn een kruisje te zetten of op een plek in de ruimte te gaan staan werkt vaak krachtiger. Waardvolle vervolgvragen: Wat maakt dat je hier staat en niet lager? Is deze score goed genoeg wat jou betreft? Welke score zouden anderen geven (denk aan je klant, collega, management, ...)? Hoe zien 0 en 10 eruit? Hoe ziet een stapje hoger eruit? Wat is er nodig om een stapje hoger te komen? Schaalvragen zijn een populaire techniek uit de oplossingsgerichte gespreksvoering.

Hoe gebruik je dit kaartspel

De vragenkaarten zijn bedoeld om je gesprekken te verrijken en te verdiepen. Je kunt er op allerlei manieren mee werken. Wij vinden de volgende handvatten helpend.

Kies een categorie om mee aan de slag te gaan. Waar is je gesprekspartner aan toe? Van verkennen van de behoefte, naar het zoeken naar goud in goede ervaringen tot plannen maken om het anders te gaan doen bijvoorbeeld. Of leg de keuze bij de ander: 'Heb je behoefte om succeservaringen te onderzoeken, of helpt het je nu om een beeld van de gewenste toekomst helder te krijgen?'

Maak de vragen op maat bij de situatie. Stel bijvoorbeeld een onderwerp centraal in je vraag: loopbaan, stress, samenwerking, werkgeluk, noem maar op. Vraag vervolgens niet 'wat wil je gaan doen' maar 'wat wil je gaan doen om de samenwerking te verbeteren?'. Kom ook geregeld terug bij dit onderwerp, ook in een groep. 'We zitten hier om werkbalans te onderzoeken. Met dat in het achterhoofd wil ik de volgende vraag stellen ...'

Combineer categorieën. In het waarderend onderzoeken zit een duidelijke volgorde. Je kunt hier goed van afwijken, maar combineren werkt ook krachtig. Geef eerst mogelijke veranderacties vorm en ga vervolgens over tot daadwerkelijke actie. Of breng eerst de relaties en het systeem in kaart, waarna je anders probeert te kijken met perspectiefwisselingen.

Gebruik de vragen individueel. Misschien stel jij de vragen als coach of steunende collega, partner, vriend. Of stel je de vragen aan jezelf. Laat iemand zelf een vraag kiezen of willekeurig trekken. Stel verschillende vragen uit een categorie of wissel af. Geef een vraag mee om een week over te peinzen of aan anderen te stellen. Laat mensen het antwoord vertellen, opschrijven of tekenen.

Gebruik de vragen in groepen. Of je nu als teamcoach, leidinggevende of teamlid werkt: de vragenkaarten kun je inzetten in allerlei bijeenkomsten. Van vergadering tot brainstorm, van training tot teamcoaching. Vaak werkt het goed om eerst in tweetallen of drietallen een vraag te bespreken. Dan komt iedereen aan bod. Vervolgens kun je plenair de belangrijkste, meest verschillende of vernieuwendste ideeën ophalen. Bijvoorbeeld door een rondje of door ze op post-its te laten schrijven. Geef een duidelijke opdracht mee: wat is de vraag, wat gaan groepsleden hiermee doen? Je kunt zelf een categorie kiezen om mee te werken of de groep laten stemmen welke categorie nu de moeite waard is.

Maak je eigen unieke vragenlijst. Maak een lijst van 3-5 vragen die jij bijzonder waardevol vindt en voer je eigen waarderende onderzoek uit.

Zet je vraagvaardigheden in

Ook de beste vraag kan floppen. 'Wat is voor jou écht belangrijk?' 'Familie.' 'Oké, dank voor je antwoord, volgende vraag.' De vragenkaarten geven inspiratie, maar het goede gesprek ontstaat in de verbinding. Hieronder vind je enkele waardevolle vraagvaardig-

heden die jou en anderen kunnen helpen bij het voeren van goede gesprekken.

Geef de ander je aandacht. Een goed gesprek begint bij verbinding maken. Geef de ander je aandacht, toon je interesse. Laat merken dat het voor jou belangrijk is om echt te horen wat je gesprekspartner te vertellen heeft.

Vraag door. Op sommige kaarten vind je meerdere vragen. Stel ze niet allemaal tegelijk, maar gebruik ze als 'doorvraag-vragen'. Ook als er geen extra vragen staan, is doorvragen de moeite waard. Het eerste antwoord is vaak 'makkelijk bedacht'. Het automatische antwoord, dat weet iemand al. Vraag door: 'En wat nog meer? En wat nog meer?' Of: 'Hoe bedoel je dat?' 'Hoe is dat precies voor jou?'

Stilte. Geef de ander de tijd om na te denken. De meeste mensen stellen te snel een volgende vraag of geven zelf het antwoord.

Parafraseer. Vat de kern van het antwoord samen in je eigen woorden. Je checkt of je het écht goed hebt begrepen, helpt de ander haar/zijn gedachten te ordenen en biedt de ander ruimte om meer te vertellen. Of vraag de ander zichzelf samen te vatten!

Sta open voor een andere kijk. De vragen hebben niet één duidelijk antwoord dat goed of fout is. Het gaat dus meer om het ontdekken van nieuwe inzichten dan om het vinden van 'de waarheid'.

Zorg voor verdieping door te variëren. Door vragen te stellen kun je de ander op een nieuwe manier laten

kijken. Geeft iemand je een voorbeeld van werkplezier? Vraag om het meer abstract te maken (waar draait het voor jou echt om?) of laat het juist praktisch maken (wat kun je hier morgen mee doen?). Maak het meer cognitief (wat zijn je drie belangrijkste inzichten?) of vraag juist naar gevoel (wat raakt je in dit verhaal?). Blik terug (heb je dit eerder ervaren?) of vooruit (waar hoop je op voor de toekomst?).

Tot slot: aan de slag!

Je kunt nog zoveel lezen over goede gesprekken. Je kunt je verwonderen over interessante vragen. Maar de echt waardevolle verbinding ontstaat in gesprek met de ander. We hopen vooral dat deze kaarten zorgen voor veel mooie gesprekken!

Meer lezen en bronnen

Op zoek naar meer verdieping en inspiratie? De volgende boeken zijn wat ons betreft de moeite waard:

Berg, M. van den (2020). *STOP. Stopstrategie voor organisaties*. Zaltbommel: Thema.

Edmondson, Amy (2023). *Right kind of wrong: The science of failing well*. New York, NY: Atria Books.

Goor, J. van de (2020). *Je leven in één herinnering. Een verrassende zoektocht naar zin*. VBK Media Ten Have.
> *De vraag over je leven in één herinnering hebben we van Jacky geleerd.*

Steenefeld, M. (2020). *Appreciative Inquiry: waardevolle werkvormen voor trainers, teamcoaches en veranderaars*. Amsterdam: Boom uitgevers.

Steenefeld, M. & Berg, A.W. van den (2018). *Sterke Kantenkaartspel*. Uitgeverij Positieve Psychologie Nederland.

Tjepkema, S., Kabalt, J., Ooijen, M. van e.a. (2022). *Verhalen veranderen. Beweging brengen in teams en organisaties*. Amsterdam: Boom uitgevers.

Meer van ons

Matthijs Steeneveld is positief organisatiepsycholoog en werkt als opleider, trainer, adviseur en auteur. Hij verbindt wetenschap en praktijk in zijn werkmis­sie: bijdragen aan florerende mensen in florerende organisaties op een florerende planeet.

Op www.msteeneveld.nl/verwonderkaartspel vind je meer achtergrondinformatie bij het spel.

Tomer Kedar ontwerpt en begeleidt dialoog die ertoe doet. Hij helpt professionals rijke gesprekken te voeren en helpt groepen hun gezamenlijke potentieel te benutten. Ga naar www.zachtvaardig.nl/Verwonderkaartspel voor meer achtergrondinformatie bij het kaartspel.

THEMA.

Colofon

© 2024, Uitgeverij Thema

Hoewel deze kaartenset zorgvuldig is samengesteld, aanvaardt de schrijver noch uitgever enige aansprakelijkheid voor schade ontstaan door eventuele fouten en/of onvolkomenheden in deze set.

Voor overnames uit deze kaartenset kun je contact opnemen met de klantenservice van Thema, Postbus 287, 5300 AG Zaltbommel, T 0418-683700 of info@thema.nl

Vormgeving VLVI.nl, Nijmegen

Auteursfoto Matthijs: Susanne Ottenheym

ISBN 9789462724006

NUR 810

www.thema.nl

Volg ons op:

Alice: 'Kunt u me alstublieft vertellen welke weg ik nu moet nemen?'

Cheshire Cat: 'Dat hangt er sterk van af waar je wilt komen.'

'Het maakt me weinig uit waar.'

'Dan maakt het weinig uit welke weg je neemt.'

'Zolang als ik maar ergens kom.'

'O, je komt zeker ergens, als je maar lang genoeg loopt.'

Verkennen

Er speelt altijd van alles rondom een vraagstuk of probleem. Met deze vragen begrijp je de vraag en de onderliggende behoefte beter en baken je af waar het echt om gaat.

Verkennen

Waar wil je je in ontwikkelen?

Wat zou je voor het probleem
in de plaats willen?

Waarom is dit vraagstuk voor jou belangrijk?

Wat is voor jou de kern?

*Alice: 'Maar dat is nou net mijn probleem.
Ik geef mezelf heel goed advies, maar ik
volg het zelden op.'*

Goud zoeken

Deze vragen helpen je om op zoek te gaan naar het beste uit het verleden. Ontdek en leer van succesverhalen en haal de energie weer op. En als je weinig successen vindt, wat zijn dan positieve uitzonderingen geweest?

Goud
zoeken

Denk terug aan een moment
dat het geweldig ging.
Waarom ging het zo goed?

Wat is een memorabele ervaring voor jou?

Waarom is dat de moeite
van het onthouden waard?

Vertel een verhaal
waarin jij een kwaliteit
hebt ingezet.

Wat was een moment dat jij
je bijzonder goed voelde?
Wat gebeurde er toen?

Waarderen
van het
alledaagse

Wat wil jij hoe dan ook behouden, ongeacht hoe de toekomst gaat veranderen?